

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ МІСЬКОГО
ГОСПОДАРСТВА

ПРОЕКТНИЙ АНАЛІЗ

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

для самостійної роботи студентів заочної форми навчання
за напрямом 0501 – Економіка і підприємництво, (напрямок підготовки 6.030504 –
Економіка підприємства) і слухачів другої вищої освіти спеціальності
«Економіка підприємства»

Харків ХНАМГ 2007

Проектний аналіз: методичні вказівки для самостійної роботи студентів заочної форми навчання за напрямом 0501 – Економіка і підприємництво, (напрямок підготовки 6.030504 – Економіка підприємства) і слухачів другої вищої освіти спеціальності «Економіка підприємства» / Харк. нац. акад. міськ. госп-ва; уклад.: Писаревський І.М., Ачкасов І. А. – Х.: ХНАМГ, 2007. – 32 с.

Укладачі: д.е.н. І.М. Писаревський, І.А. Ачкасов

Рецензент: д.е.н., проф. В.А. Лушкін

Рекомендовано кафедрою економіки і управління будівництвом і міським господарством факультету післядипломної освіти і заочного навчання, протокол № 1 від 27 серпня 2007 року.

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА.....	4
1. ОПИС ДИСЦИПЛІНИ.....	4
2. РОЗГОРНУТИЙ ЗМІСТ ДИСЦИПЛІНИ.....	8
МОДУЛЬ 1. Теоретична основа проектного аналізу.....	8
Тема 1. Концепція проекту і його життєвий цикл.....	8
Тема 2. Концепція вигод і витрат у проектному аналізі.....	10
Тема 3. Грошовий потік.....	11
Тема 4. Стандартні фінансові та неформальні критерії прийняття рішень.....	13
МОДУЛЬ 2. Практичні засади проектного аналізу.....	14
Тема 5. Динамічний аналіз беззбитковості.....	14
Тема 6. Оцінка й прийняття проектних рішень в умовах невизначеності.....	16
Тема 7. Маркетинговий аналіз.....	17
Тема 8. Технічний аналіз.....	19
Тема 9. Інституціональний аналіз.....	20
Тема 10. Екологічний аналіз.....	21
Тема 11. Соціальний аналіз.....	24
Тема 12. Фінансовий аналіз	25
Тема 13. Економічний аналіз.....	27
3. КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ ДО ІСПИТУ З КУРСУ.....	28
4. СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ.....	31

ПЕРЕДМОВА

Підвищення використання природно – ресурсного, кадрового та виробничого потенціалу України є підґрунтям економічного зростання. Враховуючи багатоплановість, широту можливостей фінансування різноманітних проектів та програм, нагальною стає потреба опанування світового та вітчизняного досвіду розробки, аналізу, впровадження інвестиційних проектів різної складності. У зв'язку з цим значне місце посідає наукове обґрунтування вигідності прийняття проектних рішень з урахуванням всіх можливих ефектів: економічних, соціальних, екологічних, фінансових тощо. Саме проектний аналіз як аналіз доходності проектів є дослідженням та перевіреною часом міжнародним стандартом з підготовки, реалізації та контролю за результатами здійснення інвестиційних проектів.

Методологія проектного аналізу дозволяє визначити всі позитивні й негативні наслідки реалізації проектів різної складності, зовнішні й внутрішні умови, пов'язані з проектами, оцінити їх якісно та визначити кількісно, передбачити зниження ризиків для забезпечення успішних результатів функціонування цих проектів.

Методичні вказівки для самостійного вивчення курсу «Проектний аналіз» для студентів заочної форми навчання, що навчаються за напрямком 0501 – «Економіка і підприємництво», спрямовані на ознайомлення з основним змістом курсу та організацією самостійного його вивчення.

1. ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

1.1 Змістові модулі (ЗМ):

Модуль ПРОЕКТНИЙ АНАЛІЗ

(3,0 / 108)

(кількість кредитів/годин)

Змістові модулі (ЗМ):

ЗМ 1. Теоретична основа проектного аналізу

Обов'язкові укрупнені навчальні елементи

1. Концепція проекту та його життєвий цикл
2. Концепція вигод і витрат у проектному аналізі
3. Грошовий потік
4. Стандартні фінансові й неформальні критерії прийняття рішень

ЗМ 2. Практичні засади проектного аналізу

Обов'язкові укрупнені навчальні елементи

1. Динамічний аналіз беззбитковості
2. Оцінка та прийняття проектних рішень в умовах невизначеності

3. Маркетинговий аналіз
4. Технічний аналіз
5. Інституціональний аналіз
6. Екологічний аналіз
7. Соціальний аналіз
8. Фінансовий аналіз
9. Економічний аналіз

1.2. Мета і завдання вивчення дисципліни

Мета вивчення: формування системи знань з методології аналізу проектних рішень, розробки і обґрунтування проектів для задоволення суспільних та особистих потреб в умовах обмежених ресурсів.

Предмет вивчення дисципліни: методологія та інструментарій проектного аналізу.

В результаті вивчення дисципліни студент повинен:

знати і вміти: новітні методи і засоби формування потенціалу підприємства, забезпечення його конкурентоспроможності в сучасних умовах господарювання, результативності його використання за сучасними соціально – економічними критеріями, обґрунтовувати і використовувати механізми запобігання кризі та антикризового керування суб'єктами господарювання.

1.3. Місце дисципліни в структурно-логічній схемі підготовки фахівця

Дисципліни, що передують вивченню даної дисципліни	Дисципліни, вивчення яких спирається на дану дисципліну
1. "Економіка підприємства" 2. "Стратегічне управління" 3. "Потенціал підприємства: формування і оцінювання" 4. "Планування діяльності підприємства"	1. "Економічна діагностика" 2. "Управління проектами" 3. "Управління потенціалом підприємства" 4. Дипломне проектування

1.4. Розподіл часу за модулями і змістовими модулями та форми навчальної роботи студента

Модулі (семестри) й змістові модулі	Всього, кредит/годин	Форми навчальної роботи			
		Лекції	Сем., прак.	Лаб.	СРС
Модуль	3,0/108				
ЗМ 1. Теоретична основа проектного аналізу	1,0/36	3	-	-	34
ЗМ 2. Практичні засади проектного аналізу	2,0/72	5	4	-	64

1.5. Лекційний курс (заочне навчання)

Зміст	Кількість годин за спеціальностями, спеціалізаціями (шифр, аббревіатура)
	6.050100 ЕП
ЗМ 1. Теоретична основа проектного аналізу	3
1. Концепція проекту та його життєвий цикл	1
2. Концепція вигод і витрат у проектному аналізі	1
3. Грошовий потік	1
4. Стандартні фінансові й неформальні критерії прийняття рішень	
ЗМ 2. Практичні засади проектного аналізу	5
1. Динамічний аналіз беззбитковості	1
2. Оцінка і прийняття проектних рішень в умовах невизначеності	1
3. Маркетинговий аналіз	0,5
4. Технічний аналіз	-
5. Інституціональний аналіз	0,5
6. Екологічний аналіз	-
7. Соціальний аналіз	
8. Фінансовий аналіз	1
9. Економічний аналіз	1
РАЗОМ	8

1.6. Практичні заняття (заочне навчання)

Зміст	Кількість годин за спеціальностями, спеціалізаціями (шифр, аббревіатура)
	6.050100 ЕП
ЗМ 1. Теоретична основа проектного аналізу	-
1. Концепція проекту та його життєвий цикл	-
2. Концепція вигод і витрат у проектному аналізі	-
3. Грошовий потік	-
4. Стандартні фінансові й неформальні критерії прийняття рішень	-
ЗМ 2. Практичні засади проектного аналізу	4
1. Динамічний аналіз беззбитковості	1
2. Оцінка і прийняття проектних рішень в умовах невизначеності	2
3. Маркетинговий аналіз	-
4. Технічний аналіз	-
5. Інституціональний аналіз	-

6. Екологічний аналіз	-
7. Соціальний аналіз	-
8. Фінансовий аналіз	-
9. Економічний аналіз	1
РАЗОМ	4

1.7. Самостійна навчальна робота студента (форми самостійної роботи, обсяг у годинах)

Форми самостійної роботи (за змістовими модулями)	Години	Форма звіту
ЗМ 1. Теоретична основа проектного аналізу	34	
1.Огляд основної та додаткової літератури	8	Конспект
2.Ведення термінологічного словника	6	Текст словника
3.Розгляд контрольних запитань і прикладів тестових завдань	8	Відповіді в зошиті для практичних занять
4.Підготовка до поточного тестування	6	Відповіді в зошиті для практичних занять
5. Робота над контрольною роботою	6	
ЗМ 2. Практичні засади проектного аналізу	64	
1.Огляд основної та додаткової літератури	8	Конспект
2.Ведення термінологічного словника	6	Текст словника
3.Самостійний розгляд питань теми “Маркетинговий аналіз”, “Технічний аналіз”, “Інституціональний аналіз”, “Екологічний аналіз”	18	Конспект
4.Розгляд контрольних запитань і прикладів тестових завдань	9	Відповіді в зошиті для практичних занять
6.Підготовка до поточного тестування	14	Відповіді в зошиті для практичних занять
7. Робота над контрольною роботою	9	
РАЗОМ	96	

2. РОЗГОРНУТИЙ ЗМІСТ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль 1

Теоретична основа проектного аналізу

Тема 1. Концепція проекту та його життєвий цикл

Питання лекції

1. Концепція проекту в проектному аналізі.
2. Предмет, об'єкт, цілі та завдання проектного аналізу.
3. Напрямки проектного аналізу.
4. Методичний інструментарій проектного аналізу.

Ключові поняття:

Поняття життєвого циклу проекту. Передінвестиційна фаза: преідентифікація, ідентифікація, підготовка, розробка та експертиза, детальне проектування. Інвестиційна фаза: підготовка, проведення тендерів; інженерно-технічне проектування, будівництво, виробничий маркетинг, навчання персоналу. Експлуатаційна фаза: здача в експлуатацію; виробнича експлуатація; заміна та оновлення; розширення та інновації; заключна оцінка проекту.

Преідентифікація: природні ресурси, придатні для обробки; конкурентні сили та галузеві бар'єри; майбутній попит на певні споживчі чи новостворені товари; імпорт; вплив на довкілля; розвиток секторів обробної промисловості; можливі взаємні зв'язки з іншими галузями; можливе розширення існуючих виробництв на основі інтеграції; можливості диверсифікації; можливе розширення існуючої виробничої потужності; загальний інвестиційний клімат; промислова політика; наявність і вартість виробничих чинників; експортні можливості.

Ідентифікація: вибір цілей проекту і визначення його завдання. Причини відхилення і основні критерії відхилення: недостатній попит на запропонований продукт, одержаний в результаті реалізації проекту; відсутність у даного товару істотних переваг; висока вартість проекту; відсутність зобов'язань з боку організацій або людей, які отримують вигоду від здійснення проекту; відсутність політичної підтримки; надмірний масштаб проекту, що не відповідає організаційним та управлінським можливостям; надмірний ризик проекту; висока вартість та ін. Макроекономічний аналіз: ресурсний, галузей, регіональний. Методи підготовки проекту. Розробка та експертиза проекту. Аналіз: комерційний або маркетинговий, технічний, інституційний, екологічний, соціальний, фінансовий, економічний. Інвестиційна та експлуатаційна фази проекту. Визначення тривалості та вартості передінвестиційних досліджень. Чинники, від яких залежить вартість, визначення витрат. Основні ознаки проекту. Кількісна вимірюваність. Часовий горизонт дії. Цільова спрямованість. Життєвий цикл. Системне функціонування проекту. Існування в певному зовнішньому середовищі. Економічна

взаємозалежність проекту Незалежні проекти. Взаємовиключаючі проекти. Умовні проекти. Заміщуючі проекти. Синергічні проекти. Клас проектів. Тип проектів. Вид проекту. Тривалість проекту. Масштаб проекту. Складність проекту.

Зовнішні фактори: політичні, економічні, соціальні, правові, науково-технічні, культурологічні, природні та екологічні, інфраструктури.

Внутрішнє середовище проекту: економічні умови, соціальні умови, стиль керівництва проектом, організація проекту, методи та засоби комунікації.

Ініціатор. Замовник. Інвестор. Керівник проекту. Команда проекту. Генеральний контрактор. Субконтрактор. Проектувальник. Генеральний підрядник. Постачальники. Ліцензори. Органи влади. Власник земельної ділянки. Виробник кінцевої продукції. Споживачі кінцевої продукції. Інші учасники проекту.

Питання для самоконтролю:

1. Охарактеризуйте основні аспекти проектного аналізу.
2. Визначить мету та основні завдання проектного аналізу.
3. Які основні складові проектного аналізу?
4. Охарактеризуйте еволюцію розвитку проектного аналізу.
5. Визначить різницю між проектом, планом і програмою. Чому, на ваш погляд, існує таке різноманіття у тлумаченні поняття «проект»?
6. За якими базовими критеріями відрізняють особливості функціонування проекту та організації?
7. Охарактеризуйте основні ознаки проекту.

Словник

Екологічний аналіз – виявлення та експертна оцінка можливих збитків, що може нанести реалізація проекту навколишньому середовищу.

Економічний аналіз – визначення сприяння досліджуваного проекту здійсненню цілей розвитку національної економіки або існування альтернативних шляхів досягнення тих самих економічних вигод, але з меншими витратами.

Експертиза проекту — оцінка проекту заінтересованими або незалежними організаціями за формальними й неформальними критеріями.

Експлуатаційна фаза — остання фаза життєвого циклу проекту. Основними стадіями експлуатаційної фази є: здача в експлуатацію; заміна та оновлення; розширення та інновації; заключна оцінка проекту.

Ідентифікація — стадія життєвого циклу, на якій здійснюється вибір цілей проекту, визначення завдань проекту, що забезпечують виконання найважливіших завдань розвитку.

Інституційний аналіз – оцінка організаційно – правової, адміністративної і навіть політичної сфери, в якій буде реалізовуватися проект.

Комерційний аналіз – аналіз ринку збуту, цін на продукцію, встановлення наявності попиту на продукцію і визначення організації постачання проекту.

Концепція проектного аналізу — набір методичних принципів, що, визначають послідовність збору й способів аналізу даних, методів визначення інвестиційних пріоритетів, способів обліку широкого кола аспектів до прийняття рішень про доцільність та засоби реалізації проекту.

План – фіксація системи цілей, завдань і заходів, що передбачають спрямовану зміну ситуації.

Програма – запланований комплекс економічних, соціальних, науково – дослідницьких заходів, спрямованих на досягнення генеральних цілей або реалізацію певних цілей розвитку.

Проектний аналіз — методологія, що використовується для визначення, порівняння та обґрунтування альтернативних управлінських рішень і проектів, що дозволяє здійснювати вибір та приймати рішення за умов обмеженості ресурсів.

Соціальний аналіз – дослідження впливу проекту на життя місцевого населення, встановлення можливих порушень соціальних умов, що створилися, при реалізації проекту, формування сприятливого або нейтрального відношення до проекту.

Фінансовий аналіз – визначення фінансової життєздатності проекту з погляду як ризику так і очікуваного прибутку проекту, спрямований на оцінку фінансової і комерційної привабливості проекту для інвестора та підприємства – реципієнта.

Тема 2. Концепція вигод і витрат у проектному аналізі

Питання лекції

1. Загальні принципи оцінки проектів.
2. Системний підхід при оцінці (аналізі) проектів.
3. Витрати і вигоди в проектному аналізі.
4. Фінансова і економічна цінність проекту.

Ключові поняття:

Визначення цінності проекту. Визначення вигод у проектному аналізі. Поняття затрат у проектному аналізі. Особливості визначення затрат у проектних розрахунках. Фінансова та економічна цінність проекту. Модель оцінки додаткових витрат і вигод проекту.

Поняття явних і неявних вигод і затрат. Прирісна природа витрат і вигод. Граничні величини.

Альтернативна вартість та її використання у проектному аналізі. Концепція альтернативної вартості. Підходи до складання переліку альтернативних рішень.

Цінність грошей у часі. Причини зміни вартості грошей у часі. Майбутня вартість. Ставка процента. Компаундування (нарахування). Дисконтування. Теперішня вартість. Номінальна та реальна процентні ставки Реальна процентна ставка. Номінальна (теперішня) процентна ставка. Інфляційна премія. Фактори, що впливають на вартість грошей. Дохідність інвестицій, величина і темпи інфляції, ризик, пов'язаний з інвестиціями.

Питання для самоконтролю:

1. Поняття вигід і витрат у проектному аналізі.
2. Які проблеми визначення якісної характеристики неявних витрат і вигід?
3. Методичні підходи до кількісної оцінки неявних витрат і вигід.
4. Основні поняття теорії цінності грошей у часі.
5. Причини використання концепції альтернативної вартості у проектному аналізі.
6. Як визначають альтернативну вартість ресурсів у проектному аналізі?

Словник

Альтернативна вартість — втрачена вигода від використання обмежених ресурсів для досягнення однієї мети замість іншого, найкращого з тих, що лишилися, варіантів застосування цих ресурсів.

Граничні (маржинальні) витрати — додаткові витрати, пов'язані з випуском додаткової одиниці продукції.

Комплексні (нероздільні) витрати — витрати, які не можна поділити на компоненти та ідентифікувати з конкретними діями.

Неявні вигоди (затрати) — побічні вигоди (затрати), які супроводжують проект. Вони пов'язані, як правило, з екологічними або соціальними наслідками проекту, мають непрямий характер і враховуються при економічному аналізі проекту.

Операційні витрати — витрати, що виникають у процесі операційної (основної) діяльності підприємства,

Постійні витрати — витрати, величина яких безпосередньо не залежить від зміни обсягів виробництва продукції.

Цінність проекту — різниця між позитивними (вигодами) й негативними результатами (затратами).

Тема 3. Грошовий потік

Питання лекції

1. Грошовий потік як економічна категорія.
2. Поняття припливу, відтоку і додаткового грошового потоку.
3. Методологічні принципи розрахунку грошового потоку.
4. Прогнозування потоку коштів.

Ключові поняття:

Поняття грошового потоку Звітність по грошових потоках. Грошовий потік з активів. Операційний грошовий потік. Капітальні витрати. Приріст чистого робочого капіталу. Амортизаційні відрахування. Чисті капітальні витрати. Чисті інвестиції в основні активи. Приріст чистого робочого капіталу. Грошовий потік кредиторам. Грошовий потік акціонерам.

Проектний грошовий потік та його розрахунок Додаткові грошові потоки проекту. Проектний операційний грошовий потік. Проектний приріст чистого робочого капіталу і капітальні витрати. Особливості розрахунку проектного грошового потоку Спрощена звітність про прибутків проекту. Динаміка фінансових показників. Відтік грошових потоків. Чистий робочий капітал.

Питання для самоконтролю:

1. У чому полягає недолік бухгалтерського підходу до визначення ефективності проекту?
2. Грошовий потік з активів: складові й методика визначення.
3. Дайте визначення проектного грошового потоку.
4. Особливості розрахунку проектного операційного грошового потоку.
5. Чому необхідно враховувати зміни в чистому робочому капіталі?
6. Як визначити величину капітальних витрат за проектом?
7. Якими є особливості розрахунку додаткового грошового потоку проекту заміщення, якщо ціна продажу старого устаткування перевищує ціну його купівлі?

Словник

Грошовий потік — різниця між кількістю отриманих і витрачених грошей, фактичні чисті готівкові кошти, які надходять у фірму (чи витрачаються нею) протягом певного визначеного періоду.

Грошовий потік з активів — операційний грошовий потік за мінусом грошей, вкладених в основні активи та чистий робочий капітал.

Додатковий грошовий потік проекту — всі зміни в майбутніх грошових потоках фірми, що є прямим результатом впровадження проекту.

Капітальні витрати — чисті витрати на придбання активів без продажу активів.

Обумовлені (доречні) грошові потоки — потоки грошових коштів фірми, які є прямим результатом рішення про впровадження проекту.

Операційний потік грошей — потік грошей, що є результатом щоденної роботи фірми з виробництва та продажу.

Приріст чистого робочого капіталу — різниця між збільшенням поточних активів внаслідок реалізації нового проекту та автоматичним збільшенням кредиторських рахунків і нарахувань.

Чисті капітальні витрати — гроші, витрачені на придбання основних активів за мінусом коштів, отриманих від їх продажу.

Тема 4. Стандартні фінансові й неформальні критерії прийняття рішень

Питання лекції

1. Загальні методичні підходи до оцінки прибутковості проекту.
2. Показники економічної ефективності проекту.
3. Критерії оцінки ефективності проекту.
4. Комплексна експертиза проекту.

Ключові поняття:

Стандартні фінансові й неформальні критерії прийняття проектних рішень. Критерії прийняття рішень як загальні правила визначення цінності проекту. Принципи оцінки ефективності проектних рішень.

Принцип ефективності прийняття рішень. Методика розрахунків основних фінансових критеріїв. Порівняння проектів за допомогою різних критеріїв оцінки. Неформальні процедури відбору та оцінки проектів. Динамічний аналіз безбитковості проектів.

Управління структурою витрат за проектом. Поняття і розрахунок безбитковості проекту. Особливості визначення різних видів точки безбитковості проектів. Використання операційного лівериджу для прийняття проектних рішень. Особливості прийняття рішень в умовах динамічних змін.

Комплексна експертиза проекту. Критерії якості проекту при формуванні інвестиційних програм. Конкурс проектів. Критерії відбору пріоритетних для держави проектів.

Питання для самоконтролю:

1. Які принципи покладені в основу оцінки ефективності проектних рішень?
2. Які методи оцінки ефективності інвестицій вам відомі?
3. Опишіть методику розрахунку основних фінансових критеріїв відбору проектів.
4. Визначіть переваги та недоліки різних фінансових критеріїв оцінки ефективності інвестицій.
5. Які існують особливості застосування та обмеження різних фінансових критеріїв в аналізі взаємовиключаючих і взаємозалежних проектів?
6. Яку інформацію надає аналітикам фінансовий профіль проекту? Які методи його побудови і можливості використання під час оцінки проектів?
7. За якими методиками оцінюють проект відповідно до неформальних критеріїв?

Словник

Внутрішня норма дохідності (IRR) — показник, що відображає норму дисконту, за якої чиста теперішня вартість проекту (***NPV***) дорівнює нулю.

Дисконтований період окупності (DPP) — період окупності проекту, протягом якого застосовується дисконтування грошових потоків.

Еквівалентний ануїтет (EA) — середньорічна чиста теперішня вартість за проектом.

Коефіцієнт вигоди—витрати (B/C) — критерій оцінки проектів, що визначається відношенням суми дисконтованих вигід до суми дисконтованих витрат.

Коефіцієнт ефективності інвестицій (ARR) — показник, який розраховується відношенням середньорічного прибутку до середньої величини інвестицій.

Модифікована внутрішня норма рентабельності (MIRR) — ставка дисконту, за якої чиста теперішня вартість капітальних витрат дорівнює майбутній вартості вхідних грошових потоків, що реінвестуються за ціною капіталу.

Період окупності (PP) — період, за який відшкодовуються капітальні витрати проекту з чистих сумарних доходів проекту.

Рентабельність інвестицій (PI), або індекс прибутковості — показник, що визначається відношенням суми наведених ефектів (різниця вигід і поточних витрат) до величини інвестицій та відображає міру зростання цінності фірми в розрахунку на 1 грошову одиницю інвестицій.

Фінансовий профіль проекту — графічне зображення чистих дисконтованих грошових потоків за роками проекту.

Чиста теперішня вартість (NPV) — показник, який відображає приріст цінності фірми в результаті реалізації проекту, оскільки являє собою різницю між сумою дисконтованих грошових надходжень, що виникають за умови реалізації проекту, та сумою дисконтованих вартостей усіх витрат, необхідних для його здійснення.

Змістовий модуль 2

Практичні засади проектного аналізу

Тема 5. Динамічний аналіз беззбитковості

Питання лекції

1. Керування потоками витрат.
2. Поняття і розрахунок беззбитковості проекту.
3. Особливості визначення різних видів точок беззбитковості проекту.
4. Особливості прийняття рішень в умовах динамічних змін.

Ключові поняття:

Аналіз беззбитковості. Ситуація беззбитковості. Основні завдання аналізу беззбитковості. Постійні й змінні витрати. Роль правління постійними та змінними потоковими витратами. Загальні витрати на виробництво та реалізацію продукції. Залежність витрат від обсягу виробництва та її розрахунок.

Методика проведення аналізу беззбитковості проектів. Цілі аналізу беззбитковості. Бухгалтерська точка беззбитковості. Розрахунок бухгалтерської точки беззбитковості аналітичним та графічним методами. Готівкова точка беззбитковості. Фінансова точка беззбитковості. Операційний ліверидж. Використання операційного лівериджу для прийняття проектних рішень. Аналіз динамічності запасу надійності й запасу фінансової міцності проекту. Поріг рентабельності.

Статичний і динамічний аналіз проекту. Ситуації при бюджетуванні. Гнучке й жорстке капітальне бюджетування.

Питання для самоконтролю:

1. Визначіть види і характер поведінки витрат за проектом.
2. Поясніть, яким чином структура витрат виробництва впливає на вибір масштабу виробництва.
3. Цілі та припущення в аналізі беззбитковості.
4. Чому розрахунок точки беззбитковості є критерієм оцінки інвестиційних проектів?
5. Визначіть порядок розрахунку готівкової, бухгалтерської та фінансової точок беззбитковості.
6. Поясніть поняття «операційний ліверидж» і обґрунтуйте доцільність його застосування для оцінки проектів.
7. Розкрийте поняття капітального бюджетування.
8. Типи бюджетування та проблеми, які воно створює для аналізу дисконтованих грошових потоків.

Словник

Бухгалтерська точка беззбитковості — беззбитковий обсяг виробництва, при визначенні якого враховуються амортизаційні відрахування і ігноруються суми виплати процентів.

Готівкова точка беззбитковості — обсяг виробництва, при якому проект не приносить жодної віддачі, тобто сума збитків дорівнює початковим інвестиціям.

Запас надійності — показник, який визначає, на скільки процентів можна зменшити ціну продукції проекту без збитків для останнього.

Запас фінансової міцності — це величина, на яку фактичний проектний обсяг перевищує критичний (беззбитковий) обсяг реалізації продукції.

Змінні витрати — витрати, які змінюються за зміною обсягу виробництва.

Маржинальний дохід на одиницю продукції — це величина перевищення ціни продукту проекту над середніми змінними витратами.

Операційний ліверидж — показник рівня беззбитковості продукції, величина якого визначає міру чутливості операційних грошових потоків від змін в обсязі продажу продукції за проектом.

Поріг рентабельності — показник, що відповідає за значенням грошовому вираженню точки беззбитковості, тобто це виручка від реалізації такого обсягу продукції, який забезпечує беззбитковість проекту.

Постійні витрати — це витрати, які не залежать від змін обсягу виробництва і мають місце навіть тоді, коли не виробляється продукція.

Точка беззбитковості — обсяг виробництва (або продажу), за якого компанія не отримує прибутків, але й не несе збитків (чистий прибуток за проектом дорівнює 0).

Фінансова точка беззбитковості — обсяг виробництва, за якого чиста теперішня вартість проекту дорівнює нулю.

Тема 6. Оцінка і прийняття проектних рішень

в умовах невизначеності

Питання лекції

1. Поняття ризику і невизначеності. Класифікація проектних ризиків.
2. Причини виникнення та наслідки проектних ризиків.
3. Методи аналізу й оцінки ризиків інвестиційних проектів.

Ключові поняття:

Поняття ризику й невизначеності. Класифікація проектних ризиків

Різниця між ризиком і невизначеністю. Ризик у попередньому аналізі. Аналіз чутливості і аналіз міри ризику. Систематичний ризик. Несистематичний ризик. Можливості усунення ризику: недиверсифіковані, диверсифіковані. Причини виникнення та наслідки проектних ризиків

Методи аналізу і оцінки ризиків інвестиційних проектів Мета аналізу ризиків. Метод дерева рішень. Аналіз чутливості. Алгоритм проведення чутливості. Показники чутливості проекту. Розрахунок по факторній еластичності чистої теперішньої вартості проекту. Оцінка і критичні значення змінення проекту і можливості їх прогнозування. Аналіз сценаріїв. Метод імітаційного моделювання (метод Монте-Карло).

Методи зниження ризику Розподіл ризику. Резервування коштів на

покриття непередбачених витрат. Зниження ризиків у плані фінансування. Можливі реакції на зміни умов реалізації проекту. Ризик і невизначеність. Управління ризиком.

Питання для самоконтролю:

1. Обґрунтуйте необхідність урахування ризику в обґрунтуванні інвестиційних проектів.
2. Поняття ризику й невизначеності у проектному аналізі.
3. Що таке передбачення ризику?
4. Чи існує різниця між інвестиційними та проектними ризиками?
5. За якими ознаками класифікують інвестиційні та проектні ризики?
6. Які основні ризики проекту можна виокремити?
7. Назвіть причини виникнення проектних ризиків.
8. Основні причини виникнення ризиків на кожній стадії життєвого циклу проекту.
9. Основні види аналізу ризиків. Визначте їх вади та недоліки застосування.
10. Чи відрізняються, на вашу думку, підходи інвестора, замовника й підрядників до оцінки проектних ризиків?

Словник

Дисперсія ($D(x)$) — математичне очікування квадрату відхилень випадкової величини (x) від її математичного очікування ($M(x)$).

Коефіцієнт варіації ($CV(x)$) — це відношення середньоквадратичного відхилення випадкової величини до її математичного очікування.

Математичне очікування ($M(x)$) — показник, який визначається як сума добутків значень випадкової величини (x) на відповідні ймовірності (P_1).

Несистематичний ризик — ризик, що безпосередньо стосується проекту (рівень рентабельності виробництва, вартість основного капіталу та продуктивність і т. ін.).

Ризик проекту — ймовірність визначеного рівня втрат фірмою частини своїх ресурсів або недоотримання доходів, або появу додаткових витрат в разі реалізації проекту.

Тема 7. Маркетинговий аналіз

Питання лекції

1. Мета й сутність маркетингового аналізу.
2. Концепція маркетингу проекту.
3. Основні питання маркетингового планування.

Ключові поняття:

Мета і завдання маркетингового аналізу. Визначення меж і якісного

складу аналізу ринку. Концепція попиту ринку. Можливий вибір стратегії розвитку попиту залежно від фокусу проекту на різні ринки й категорії споживачів.

Аналіз середовища проектної продукції Мета маркетингових досліджень. Елементи характеру ринку. Насиченість ринку. Стабільність попиту. Рівень конкуренції. Можливі появи майбутніх конкурентів. Аналіз розподілу на ринку. Постачальники.

Розробка концепції маркетингу проекту Концепція маркетингу. Формування стратегії. Стратегії конкуренції. Стратегії розширення ринку. Маркетингова організація. Маркетингова система. Розробка комплексу маркетингу. Продукт і політика. Організація збуту та розповсюдження товару. Просування проекту. Цінотворення.

Питання для самоконтролю:

1. Визначіть необхідність та основні завдання маркетингового аналізу проектів.
2. Охарактеризуйте основні етапи проведення маркетингових досліджень під час аналізу проектних рішень.
3. Інформаційна база маркетингового аналізу проекту.
4. Які фактори впливають на межі та якісний склад аналізу ринку?
5. Як змінюється сутність маркетингового аналізу проекту, якщо проект сфокусовано на міжнародний ринок?
6. Як можна розвинути існуючі ринки товарів?
7. Охарактеризуйте можливі стратегії розвитку ринку.
8. Якими заходами забезпечуються різні стратегії розвитку попиту?
9. У чому полягає сутність проектних маркетингових досліджень?
10. Охарактеризуйте сутність аналізу макросередовища проекту.
11. Які фактори і яким чином необхідно аналізувати під час оцінки впливу макросередовища на проектні рішення?
12. За якими ознаками й елементами характеризують ринок?

Словник

Комплекс маркетингу — це взаємозв'язана та взаємоузгоджена політика підприємства щодо товару (розробка, обслуговування, елімінування), ціноутворення (визначення ціни, знижок, умов оплати), комунікації (інформування, переконання чи нагадування) і розподілу (вибір, побудова каналів розподілу, організація збуту).

Концепція маркетингу проекту — документ, який містить визначення стратегії маркетингу й розробку оперативних заходів, необхідних для реалізації стратегії проекту і досягнення проектних чи корпоративних цілей.

Маркетинговий план — це спеціальний документ, який готують з метою детальної оцінки продукції проекту, визначення стратегії і тактичних маркетингових засобів для досягнення стратегічних цілей проекту.

Місткість ринку — такий обсяг товарів, який покупці певного регіону можуть придбати протягом визначеного часового інтервалу.

Стратегія маркетингу — це розробка довготривалої політики підприємства, яка забезпечує збільшення конкурентоспроможності підприємства, концентрацію зусиль на найперспективніших напрямках діяльності.

Тема 8. Технічний аналіз

Питання лекції

1. Мета і завдання технічного аналізу.
2. Етапи робіт з виконання технічного аналізу.
3. Обґрунтування місця виробничих потужностей та інфраструктури.
4. Розробка технічних заходів з здійснення проекту.

Ключові поняття:

Мета і завдання технічного аналізу Технічний експерт. Аналіз технічної життєдіяльності. Інженерне проектування. Етапи проведення робіт з технічного аналізу

Етапи технічного аналізу. Зміст робіт на різних етапах проведення технічного аналізу проекту. Визначення місцезнаходження проекту і обґрунтування вибору масштабів проекту

Основні критерії. Масштаб (розмір) проекту. Місткість ринку збуту. Екологічні обмеження та безпека навколишнього середовища. Здатність організації. Технологічні ризики. Отримання економії на масштабах. Сума інвестицій. Коефіцієнт завантаження підприємства. Період нарахування виробництва.

Вибір технології виробництва, устаткування та ідентифікація інфраструктури об'єкта проектування Вибір технології виробництва. Спосіб отримання технології. Принципи визначення потреби в устаткуванні. Економічна і соціальна інфраструктури. Технологічна інфраструктура. Транспортні засоби. Комунікаційні системи.

Організаційна підготовка та здійснення проекту Етапи розробки проектної документації. Заходи з розробки проектної документації. Управління реалізацією проекту. Мережні моделі. Інвестиційні витрати. Аналіз витрат за проектом. Прогнозування витрат.

Питання для самоконтролю:

1. Мета і суть проведення технічного аналізу.
2. Складові технічного аналізу.
3. Основні підходи до вибору місце розташування проекту.
4. Визначте основні фактори, що впливають на масштаб проекту.
5. Яке значення має інфраструктура проекту для технічної оцінки останнього?

9. Основні компоненти підготовчої роботи за проектом.
10. Види витрат за проектом та їх складові.

Словник

Економія від масштабу — зниження собівартості випуску одиниці продукції завдяки зростанню обсягів випуску.

Інженерне проектування — комплекс робіт, який включає розробку функціональної схеми та фізичного плану промислового підприємства, необхідних для випуску конкретної продукції, а також визначення величини інвестиційних та експлуатаційних витрат.

Інфраструктура — сукупність складових певного об'єкта, які мають підпорядкований характер і забезпечують умови для нормальної діяльності об'єкта в цілому.

Коефіцієнт завантаження підприємства — величина дійсного розміру виробництва, досягнута підприємством порівняно з проектною потужністю, яка характеризує максимальний запроектований обсяг виробництва.

Масштаб проекту — виробнича потужність, що дозволяє в заданих умовах виробляти певний обсяг продукції у визначені терміни.

Період нарощування виробництва — час, за який досягається запланована проектна потужність підприємства.

Техніка-економічне обґрунтування — комплекс заходів з оцінки економічної доцільності здійснення запропонованого проекту на основі порівняльної оцінки результатів і витрат, встановлення ефективності використання наявних ресурсів, терміну окупності інвестицій.

Тема 9. Інституціональний аналіз

Питання лекції

1. Мета і завдання інституціонального аналізу.
2. Оцінка впливу повніших факторів на проект.
3. Оцінка впливу внутрішніх факторів на проект.
4. Формування ефективної управлінської системи проекту.

Ключові поняття:

Мета і завдання інституційного аналізу Аналіз політичної орієнтації та макроекономічної політики уряду. Ідентифікація цілей проекту та напрямків розвитку, визначених урядом як пріоритетних. Оцінка рівня менеджменту проекту та визначення параметрів його успішної реалізації. Характеристика кадрового потенціалу організації та оцінка його здатності успішно виконувати поставлені завдання. Аналіз узгодженості цілей проекту з інтересами його учасників. Діагностика організаційної структури і міри її відповідності досягненню результатів проекту.

Методи і моделі кількісних оцінок. Методи якісних оцінок і ситуаційного аналізу. Метода експертних оцінок. Оцінка впливу зовнішніх факторів на проект Державна політика та урядове регулювання аспектів проекту. Урядова політика. Податкова політика. Правове середовище. Державне регулювання інвестицій. Аналіз соціально-економічних умов. Сертифікація проектів та державні гарантії інвестором. Оцінка впливу внутрішніх факторів на проект

Рівень управлінської команди на проект. Менеджер проекту. Система стимулів і мотивації. Відповідність цілей та цінностей менеджменту організаційної культури компанії. Трудові ресурси. Діагностика організаційної структури. Гнучкість виробничої структури. Оперативність організаційної структури. Рациональність організаційної структури. Рациональність організаційної структури. Надійність структури. Аналіз процесу прийняття рішень.

Питання для самоконтролю:

1. Доведіть необхідність проведення інституційного аналізу для будь-якого проекту.
2. Дайте характеристику різних факторів впливу зовнішнього середовища проекту і порівняйте їх вплив на успішність його реалізації.
3. Визначить фактори зовнішнього середовища, зміни яких можуть стати критичними для проекту.
4. Проблеми прогнозування зовнішнього середовища.
5. Формування проектної команди і залежність успішної реалізації проекту від ефективності управління.
6. Оцініть вплив кадрового потенціалу компанії, яка реалізовує проект, на успішність його реалізації.

Словник

Внутрішні фактори впливу — фактори, що визначають внутрішнє середовище функціонування проекту, на яке керівництво проекту безпосередньо впливає у процесі його реалізації. До цих факторів належать рівень кваліфікації персоналу, залученого до проведення проекту, менеджменту організації, яка здійснює проект, та ін.

Зовнішні фактори впливу — фактори, що визначають зовнішнє середовище функціонування проекту, на яке керівництво проекту не має можливості впливати або цей вплив обмежений. До таких факторів належать політичні, економічні, соціокультурні, правові аспекти тощо.

Тема 10. Екологічний аналіз

Питання лекції

1. Мета і сутність екологічного аналізу.
2. Склад робіт з проведення екологічного аналізу

3. Типи впливу проекту на навколишнє середовище.
4. Методичні підходи до визначення впливу проекту на навколишнє середовище.

Ключові поняття:

Мета і суть екологічного аналізу Наслідок впливу проекту на навколишнє середовище.

Зміст робіт з екологічного аналізу На стадії генерації ідей проекту. Проекти, що рідко мають негативний вплив. Проекти зі значним негативним впливом на навколишнє середовище, але до яких можна швидко застосувати заходи, спрямовані на поліпшення цього негативного впливу. Проекти зі значним негативним впливом на навколишнє середовище, які потребують детальної оцінки довкілля. Проекти, спрямовані на навколишнє середовище. Стадії формування та підготовки проектів. Деталізований аналіз проекту. Вибір проекту. Реалізація екологічного контролю. Екологічний нагляд проекту.

Типи впливу проекту на навколишнє середовище: за часом дії, за можливістю усунення, за способом впливу, за охопленням території, за походженням, за можливістю акумулювання наслідків; постійні, тимчасові, ті, що виправляються, ті, що не виправляються; безпосередні, опосередковані, локальні, широко розповсюджені; первісні, вторинні; накопичувані, не накопичувані. Методичні підходи до визначення та оцінки впливу проекту на навколишнє середовище Методи ранжування, бальні оцінки та інші способи експертної оцінки. Ідентифікація і визначення взаємозв'язку впливів проекту, вимірювання та інтерпретація результатів. Метод контрольних опитів. Метод матриць. Метод діаграм пороків. Метод сумісного аналізу карт.

Питання для самоконтролю:

1. Мета і роль екологічного аналізу при підготовці й відборі проекту.
2. Інформаційна база проведення екологічного аналізу.
3. Розподіл проектів на категорії з погляду обсягу та якості аналізу впливу проекту на навколишнє середовище.
4. У чому полягає різниця екологічного аналізу для проектів різної категорії?
5. Зміст екологічної аналітичної роботи на різних стадіях підготовки та реалізації проекту.
6. Критерії класифікації та типи впливів проектів на навколишнє середовище.
7. Основні критерії екологічної оцінки проекту
8. Які методи впливу проекту на навколишнє середовище використовуються для виробництва, що проектується?

9. Визначить основні методичні підходи до оцінки впливу проекту на довкілля, які застосовуються для функціонуючих підприємств.

Словник

Вторинні впливи проекту на навколишнє середовище — впливи, що є наслідком первинних змін в екосистемі.

Екологічний аналіз проекту — це функціональний аспект проектного аналізу, метою якого є встановлення впливу проекту на навколишнє природне середовище, оцінка всіх вигід і витрат, понесених внаслідок цього впливу, та формування заходів, необхідних для пом'якшення або запобігання шкоди довкіллю під час здійснення проекту.

Локальні впливи проекту на навколишнє середовище — впливи, що охоплюють невеликі території, географічні зони з чітким контуром.

Метод альтернативної вартості — метод, яким оцінюють екологічний вплив проекту з погляду витрат, необхідних для збереження будь-якого ресурсу або неотримання доходу від використання цього ресурсу іншим способом.

Метод діаграми потоків — метод, що ґрунтується на послідовному виокремленні й прогнозуванні залежностей між впливом проекту та його наслідками.

Метод ефективності витрат — метод, що застосовується для визначення рівня витрат у разі подолання шкідливих наслідків проекту, або для забезпечення визначеного рівня екологічних показників різними альтернативними засобами та вибір проектного рішення відповідно до критерію рівності граничних витрат граничним вигодам.

Метод зміни продуктивності ресурсів — метод, що базується на визначенні додаткових вигід і витрат шляхом розрахунку зміни продуктивності ресурсів, які беруть участь у проекті; при цьому враховуються як заплановані екологічні наслідки, так і ті, що виникають як побічні ефекти поза межами проекту.

Метод контрольних списків — метод, заснований на складанні переліку всіх видів впливу проекту, що можна передбачити, наданні кожному з них кількісної оцінки, та їх ранжуванні відповідно до поданого значення.

Метод матриць — метод, побудований на виокремленні характеристик навколишнього середовища та бальної оцінки інтенсивності різних типів впливу та його вагомості.

Метод превентивних (профілактичних) витрат — метод, що базується на можливості здійснювати оцінку мінімальних вимог населення до навколишнього середовища та їх готовності нести витрати з метою зниження шкідливого впливу.

Метод сумісного аналізу карт — метод, який передбачає, що території, на які прогнозується вплив, підлягають аналізу за картографічним матеріалом, аерофотознімками, матеріалами про землевлаштування, для визначення сумарного впливу проекту на довкілля шляхом складання візуальної оцінки цих карт.

Методи, що базуються на втраті доходу — метод, що за міру екологічних наслідків бере зміну продуктивності людей, та як результат — втрату ними заробітку (доходу) або збільшення медичних витрат через екологічну шкоду, або отримання зиску додаткових доходів від запобігання екологічних наслідків. Первинні впливи проекту на навколишнє середовище — впливи, які безпосередньо пов'язані з впливом проекту на екосистему.

Постійний вплив проекту на довкілля — вплив, що супроводжуватиме проект протягом усього терміну його життєвого циклу.

Проекти екологічної категорії А — проекти, які рідко мають негативний вплив на довкілля, оскільки реалізуються в галузях освіти, охорони здоров'я, соціальної, інфраструктурної сфер.

Проекти екологічної категорії Б — проекти зі значним негативним впливом на навколишнє середовище, але до яких можна швидко застосувати заходи, спрямовані на пом'якшення цього впливу.

Проекти екологічної категорії В — проекти зі значним негативним впливом на навколишнє середовище, які потребують детальної оцінки довкілля і, як правило, охоплюють масштабне управління водними і земельними ресурсами, прокладення нових шляхів, спорудження нових аеропортів, великих мостів і гаваней тощо.

Проекти екологічної категорії Г — проекти, спрямовані на навколишнє середовище, до яких належать проекти з розвитку сільського, рибного, лісового господарства, управління землями, охорони природи, створення установ з охорони навколишнього середовища.

Тема 11. Соціальний аналіз

Питання лекції

1. Мета соціального аналізу та його основні компоненти.
2. Склад робіт з виконання соціального аналізу.
3. Соціальне середовище проекту та його оцінка.
4. Проектування соціального середовища.

Ключові поняття:

Мета і завдання соціального аналізу Основні компоненти соціального аналізу. Соціальне середовище проекту та його оцінка Ключові моменти визначення соціального середовища

Проектування соціального середовища проекту. Характеристика і прогноз тенденцій розвитку систем цінностей населення, традицій та змін його потреб. Забезпечення ефективної зайнятості. Формування нової структури та

якості робочої сили. Фактичні показники, їх тенденції, прогнозування змін структур зайнятості, індикатори зайнятості.

Питання для самоконтролю:

1. Мета соціального аналізу проекту.
2. Основні компоненти соціального аналізу.
3. Типи проектів, для яких оцінка соціального аспекту є обов'язковою.
4. Основні складові соціального середовища проекту.
5. Поняття «населенням проекту» і «бенефіціари проекту».
6. Характеристика соціального середовища проекту.
7. Проектування соціального оточення як складова соціального аналізу проектів.
8. Методи підвищення соціальної активності населення проекту.

Словник

Бенефіціатори проекту — групи населення, які отримують вигоди (додаткові доходи, поліпшення умов та якості життя, підвищення кваліфікації, зниження негативних впливів зовнішнього середовища тощо) від реалізації проекту.

Населення проекту — всі групи населення, яких безпосередньо або опосередковано стосується проект і до яких належать: особи, які проживають у районі і залучаються до роботи на будівництві або експлуатації об'єкта, а також члени їх родин, робоча сила, яку залучають для проектних робіт з інших місць; люди, в способі життя яких відбуваються зміни внаслідок реалізації проекту, споживачі продукції проекту.

Соціальне середовище проекту — це соціальні аспекти оточення проекту, визначені за такими синтетичними соціологічними характеристиками: етнічно-демографічна характеристика, соціально-культурний рівень, соціально-організаційна структура, а також спосіб і рівень життя населення регіону, де реалізується проект.

Соціальний аналіз проекту — функціональний аспект проектного аналізу, метою якого є визначення прийнятності варіантів реалізації проекту з погляду користувачів, населення регіону, де здійснюється проект, розробка стратегії реалізації проекту, що дає змогу отримати підтримку населення, досягти цілей проекту та поліпшити характеристики його соціального середовища.

Тема 12. Фінансовий аналіз

Питання лекції

1. Мета і сутність фінансового аналізу проекту.
2. Послідовність робіт із виконання фінансового аналізу.
3. Інвестиційний аналіз.

Ключові поняття:

Мета і завдання фінансового аналізу Межі й цілі фінансового аналізу. Етапи проведення фінансового аналізу. Оцінка фінансової спроможності проекту.

Особливості підготовки фінансового обґрунтування проекту Фінансовий план проекту. Розрахунок майбутніх грошових потоків. Прогноз звіту про прибутки. Амортизація і величина податкової економії. Ліквідаційна вартість. Інвестування в оборотний капітал. Постійні й номінальні ціни. Прогноз річного прибутку.

Фінансування проекту. Визначення умов фінансування. Основні принципи фінансування. Власні інвестиційні ресурси. Залучені інвестиційні ресурси. Позичкові інвестиційні ресурси. Довгострокові кредити банків та інших кредитних установ. Емісії облігацій компаній. Цільовий державний кредит. Податковий інвестиційний кредит. Інвестиційний лізинг. Раціоналізація структури фінансування. Стратегія формування інвестиційних ресурсів компанії. Головні критерії раціоналізації. Ціна капіталу. Ціна акціонерного капіталу (ЦАК).

Ціна кредитів банків. Ціна облігацій підприємств (ЦОП). Ціна кредиторської заборгованості. Ціна державних субсидій. Середньозважена вартість капіталу. Вартість капіталу для фінансування капіталу. Раціоналізація формування інвестиційних ресурсів капіталу. Узгодження в часі припливу коштів та їх відтоку.

Питання для самоконтролю:

1. Суть фінансового аналізу та його зв'язок з іншими розділами аналізу проектів.
2. Основні методологічні підходи та інструментарій проведення фінансового аналізу проектів.
3. Інформаційний інтерес учасників проекту до фінансового аналізу.
4. Етапи проведення фінансового аналізу проектів.
5. Охарактеризуйте зміст основних документів, які повинні підготувати фінансові аналітики проекту.

Словник

Прогноз бухгалтерського балансу підприємства — це плановий документ, який відображає фінансовий стан підприємства, структуру активів підприємства та джерела їх фінансування, що базуються на оцінці руху грошових коштів та інших активів, і зміну пасивів у форматі накопичення за роками проекту.

Прогноз грошових потоків за проектом — це плановий документ, який відображає надходження грошових коштів та їх витрати, що виникають у результаті реалізації проекту; розробляється для визначення можливості забезпечення проектних витрат протягом його життєвого циклу.

Середньозважена вартість капіталу проекту — рівень дохідності, який має приносити інвестиційний проект, щоб можна було забезпечити отримання всіма категоріями інвесторів доходу, аналогічного тому, який вони могли б отримати від альтернативного вкладення коштів з тим же рівнем ризику.

Фінансовий аналіз — це функціональний аспект проектного аналізу, метою якого є ідентифікація всіх фінансових наслідків проекту, визначення його фінансової життєздатності для прийняття рішень про доцільність інвестування та фінансування проекту.

Фінансування проекту — процес забезпечення проекту ресурсами, до складу яких входять не тільки грошові кошти, але й виражені в грошовому еквіваленті інші інвестиції, зокрема основні та обігові кошти, майнові права і нематеріальні активи тощо.

Тема 13. Економічний аналіз

Питання лекції

1. Мета й цілі економічного аналізу.
2. Фактори, що впливають на економічну цінність проекту.
3. Оцінка економічної привабливості і ефективності проекту.
4. Оцінка впливу проекту на економіку країни.

Ключові поняття:

Мета і завдання економічного аналізу Фактори, що впливають на економічну цінність проекту: економічна ефективність використання національних ресурсів; вплив проекту на розвиток національної економіки; безпосередній вплив проекту на економіку країни; опосередкований вплив проекту на національний добробут.

Оцінка економічної привабливості та ефективності проекту Відповідність проекту стратегії розвитку проектів за критерієм невідповідності проекту тим завданням, які вирішуються нацією. Методи позиціонування проектів за критеріями економічної привабливості й ефективності. Оцінка економічної привабливості проекту у вигляді послідовних етапів. Методи виміру економічної ефективності. Компоненти проекту з погляду альтернативної вартості. Трансфертні платежі.

Методичні підходи до визначення економічної вартості проекту Тіньові ціни. Граничні (маржинальні) витрати. Тіньові ціни світового ринку. Паритетні ціни. Економічна вартість праці. Оцінка впливу проекту на економіку країни Особливості кількісної оцінки проектів. Зовнішній вплив проекту. Споживчий надлишок. Екстерналії проекту.

Питання для самоконтролю:

1. Визначить умови необхідності проведення економічного аналізу проекту.
2. Що таке економічна цінність проекту?
3. Які особливості притаманні економічному аналізу проектів?
4. Чим відрізняється економічна ефективність проекту від його економічної привабливості?
5. Методика оцінки економічної привабливості проектів.
6. Сутність трансфертних платежів для визначення фінансової й економічної цінності проекту.
7. Поняття імпортного та експортного паритету цін,
8. Який порядок розрахунку економічної паритетної ціни експорту?
9. Методика розрахунку економічної паритетної ціни імпорту.
10. Які існують методи оцінки землі в економічному аналізі проектів?
11. Оцінка економічної вартості праці в умовах безробіття та дефіциту кваліфікованої робочої сили.
12. Які методичні підходи можна застосовувати для визначення економічної вартості невідчутних вигод і витрат проекту?

Словник

Економічна ефективність проекту — відображає оцінку проекту з погляду використання суспільних ресурсів країни з позицій втраченої можливості їх застосування.

Економічний аналіз проекту — це функціональний аспект проектного аналізу, метою якого є встановлення його національної привабливості, оцінка його економічної ефективності на підставі альтернативної вартості ресурсів, що використовуються у проекті, і продукції проекту та визначення можливості сприяння проекту національному добробуту країни.

Імпортний паритет — еквівалент ціни світового ринку, виражений у національній валюті.

Стандартний коефіцієнт перетворення валютного курсу — відображає відношення офіційного валютного курсу до «тіньового». Якщо він перевищує одиницю, реальна купівельна спроможність занижена.

Тіньова ціна товару (ресурсу) — це суспільна оцінка продукту або ресурсу, яка розрахована за допомогою граничних витрат ресурсів чи товару, або через еквівалент світових цін, альтернативної вартості ресурсів, витрачених на виробництво даного продукту.

«Тіньовий» курс національної валюти — відображає реальну вартість валюти, її купівельну спроможність.

3. КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ ДЛЯ ПРОВЕДЕННЯ ІСПИТУ

1. Сутність, поняття та основні ознаки інвестиційного проекту.
2. Функції та основні складові проектного аналізу.
3. Роль стратегії підприємства в прийнятті інвестиційних рішень.
4. Стадії розробки й основні принципи стратегії проекту.
5. Бізнес – ідея як основа інтелектуальна основа інвестиційного проекту.
6. Основні ознаки, внутрішні та зовнішні чинники реалізації проекту.
7. Класифікація проектів за певними ознаками: типами, тривалістю, складністю, масштабом, взаємовпливом тощо.
8. Особливості інноваційних, організаційних, економічних і соціальних проектів.
9. Загальні принципи оцінки ефективності проектів.
10. Склад і зміст функцій управління проектами.
11. Поняття «життєвого циклу проекту». Основні етапи і види діяльності, що забезпечують реалізацію проекту.
12. Вигоди і витрати у проектному аналізі. Класифікація вигод і витрат проекту.
13. Характеристика прирісної природи витрат і вигод.
14. Альтернативна вартість проекту. Основні підходи до складання переліку альтернативних рішень.
15. Особливості оцінки альтернативної вартості.
16. Фактори зміни вартості грошей в часі.
17. Сутність дисконтування. Основні методи визначення ставки дисконту.
18. Грошовий потік. Основні характеристики грошового потоку.
19. Інфляція в проектному аналізі. Методи врахування інфляції при оцінці проектів.
20. Класифікація витрат за проектом. Оцінка впливу окремих витрат на ефективність проекту.
21. Роль операційного важеля при виборі проектів.
22. Методика аналізу беззбитковості проекту.
23. Види точок беззбитковості, їх економічна сутність.
24. Аналітична та графічна оцінка беззбитковості.
25. Теперішня та майбутня вартість грошей. Методи оцінки.

26. Основні кількісні та якісні критерії оцінки ефективності проектів.
27. Види ризиків в проектному аналізі.
28. основні способи зниження ризиків при реалізації проектів.
29. Особливості страхування будівельно – монтажних робіт.
30. Мета і зміст технічного аналізу.
31. Основні кількісні методи оцінки інвестиційних проектів.
32. Алгоритм проведення технічного аналізу.
33. Вибір технологій виробничих потужностей при технічному аналізі проекту.
34. Розробка заходів щодо здійснення проекту при технічному аналізі.
35. Підбір місця реалізації проекту та основні принципи визначення масштабу проекту.
36. Структура інвестиційних та поточних витрат проекту.
37. Мета і завдання комерційного аналізу.
38. Алгоритм проведення маркетингового аналізу для проектів з виробництва нового продукту.
39. Алгоритм проведення маркетингового аналізу для проектів з виробництва товару, що вже реалізується на ринку.
40. Етапи проведення аналізу ринкових можливостей.
41. Зміст товарної стратегії проекту.
42. Місце ціноутворення в маркетинговому аналізі проекту.
43. Обґрунтування каналів його просування і стимулювання збуту.
44. Ключові складові плану маркетингу. Мета проведення маркетингової ревізії.
45. Мета і сутність екологічного аналізу.
46. Оцінка екологічних наслідків реалізації проекту.
47. Екологічний аналіз для проектів різної категорії.
48. Розподіл проектів на категорії з погляду обсягу та якості аналізу впливу проекту на навколишнє середовище.
49. Критерії класифікації та типи впливів проектів на навколишнє середовище.
50. Вигоди і витрати проекту в економічному аналізі.
51. Методи вимірювання можливих втрат доходу в економічному аналізі.
52. Цілі та завдання інституційного аналізу проектів.

53. Основні методи проведення фінансового аналізу проектів.
54. Основні показники визначення фінансового стану підприємства, що використовуються в проектному аналізі.
55. Принципи формування джерел фінансування проекту.
56. Призначення соціального аналізу проекту.
57. Характеристика та основні складові соціального середовища інвестиційного проекту.
58. Основні показники ефективності проекту.
59. Економічна привабливість та економічна ефективність проекту.
60. Основні етапи визначення економічної привабливості проекту.

4. СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Верба В. А., Загородніх О. А. Проектний аналіз: Підручник. — К.: КНЕУ, 2000
2. Воркут Т. А. Проектний аналіз; Навч. посібник. — К.: Укр. центр духовної культури, 2000
3. Проектний аналіз: Навч. посібник / Під ред. С. О. Москвіна. — К.: Лібра, 1998.
4. Аналіз вигід і витрат: Практ. посібник. / Пер. з анг. С. Соколік / Наук. ред. О. Кілевича, Секретаріат Ради Скарбниці Канади.— 2-е вид.— К.: Основи,
5. Финансовое управление компанией / Общ. ред. Е. В. Кузнецовой. — М.: Фонд «Правовая культура», 1995.
6. Брігхем Є. Основи фінансового менеджменту: Пер. з англ. — К.: Молодь, 1997.
7. Катасонов В. Ю., Морозов Д. С. Проектное финансирование: Организация, управление риском, страхование. — М.: Анкил, 2000
8. Попов С.Г. Социальный менеджмент: Уч. пособие. — М., 2000.
9. Верещак В. С., Бень Т. Г. Эколого-экономическое обоснование инвестиционных проектов. — Днепропетровск: Ин-технологии, 1998.
10. Бердникова Т. Б. Анализ и диагностика финансово-хозяйственной деятельности предприятия: Уч. пособие. — М.: ИНФРА-М, 2001.
11. Бланк И. А. Инвестиционный менеджмент. — К.: ИТЕМ, Юнайтед Лондон Трейд Лимитед, 1995.

Навчальне видання

Проектний аналіз. Методичні вказівки для самостійної роботи студентів заочної форми навчання за напрямом 0501 – Економіка і підприємництво, (напрямок підготовки 6.030504 – Економіка підприємства) і слухачів другої вищої освіти спеціальності «Економіка підприємства»

Укладачі: Ілля Матвійович Писаревський,
Ігор Анатолійович Ачкасов

Редактор М. З. Аляб'єв

План 2007, поз 581

Підп. до друку 13.09.2007
Друк на ризографі
Зам. №

Формат 60x84 1/16
Ум. друк. арк.1,9
Тираж 200 пр.

Видавець і виготовлювач:
Харківська національна академія міського господарства
вул. Революції, 12, Харків, 61002
Електронна адреса: rectorat@ksame.kharkov.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи:
ДК № 731 від 19.12.2001